

Unitárius Jövendő

Egyháztársadalmi, hitéleti és missziói célokat szolgáló lap.

Felelős szerkesztő: KOVÁCS LAJOS brassói lelkész-esperes.

Megjelenik minden hónapban. Előfizetési ára Romániában évi 100 lej. Magyarországon évi 5 Pengő. Más országokban ennek megfelelő összeg

Csendes óra:

Husvét ebben az esztendőben is nyugtalan, békétlen időben érkezett. Örömet és biztatást csökkentette a gond és aggodalom, a kétség és bizonytalanság, melyek reánehazedtek a lelkekre. A természet is rontatta a hangulatot. Tavaszi virágzás helyett hó borította az uccákat és kerteket, völgyeket és hegységeket. Langyos szellő helyett fagyaló hideg fenyegette a megindult rügyeket és korai virágzást. De azért a templomok megteltek ünneplő közönséggel. Többen voltak, mint máskor. Mintha a gondterhes idő, a megélhetés egyre növekedő nehézsége, a jövőnek a bizonytalansága felindította volna a lelkeket, hogy erőt szerezni a hitvilághoz forduljanak, bizalmat az Istenhez való fohászokodástól várjanak. A husvét öröm és a jobb jövő reménysége érezte erejét azok számára, akik együttes imádkozással és közös elmélkedéssel erősítették a hitet önmagukban a jobb jövővel szemben s ujitották meg a bizalmat lelkükben arra vonatkozólag, hogy az igazságnak győzni kell. A gonoszság és az elnémitott lelkiismeret hozhat igazságtalan ítéletet, a félrevezetett és elvakított sokaság, a felkorbácsolt tömegszünet keresztfeszítését kívánhatja az igaz ügynek, az önértékét féltő hatalom megerősítheti a saját maga által is látott ártatlanságnak a halálos ítéletét, de kinn, megcsufolni megölni csak a testet lehet, az igazán nagy és erős lélek szenvedései között is ellen-ségeiért imádkozik; bizik és szeret; hiszi, hogy Isten vele van és nem hagyja el, örök életet biztosít neki.

Az idő viszontagságai között is van husvét öröm és biztatás, van tavaszi virágzás és ujjászületés. Van és lesz husvét egyesek és népek életében. Az igazság győzelme nem marad el.

kl.

Az unitáriusok kereszténysége.

Megtörtént a múltban, megtörténik ma is, hogy egyes szűklátókörű emberek az unitáriusokat leki-csinyléssel illetik.

Az U. J. múlt számának Szemle rovatában egy megkeresésre adott rövid válasz eszünkbe juttatja, hogy egy külföldi magyarnyelvű protestáns lap nem is olyan régen hasonló elbánásban részesítette az unitáriusokat. Az unitárius vallást egy sorba állította a zsidó és mohamadán vallással, vagyis jelentőségét gyengíteni, haladó szellemét alábbszállítani igyekezett. Sőt azt a kijelentést tette, hogy az unitárius vallás semmiképpen nem keresztény. A felvilágosításra szánt sorokat azonban nem adta ki. Bizonyára féltette olvasóit attól, hogyha a saját elavult hitfelfogásukkal szemben az unitárius hitfelfogás magyarázatát olvassák, az meggondolkoztatja őket és szintén a haladás útján járókhöz csatlakoznak.

Midőn az esetre visszatérünk és az alábbi sorokat leírjuk, nem akarunk vitába szállni vagy éppen hitvitát előidézni. Ez nem volna méltó a mai időben a más hitfelekezethez tartozó, de magyar nyelvet beszélő keresztény emberekhez. Nem is tiltakozunk utólag érdeme szerint az ellen, hogy egy protestáns lap, amely a haladást és felvilágosodást kellene, hogy szolgálja, a kereszténység legfelvilágosodottabb és legelőrehaladottabb hitfelfogását a keresztény szellemtől távolálló vallásos irányzattal állítja egy sorba anélkül, hogy azt kellőképpen megindokolná vagy éppen bizonyítaná. Csupán a hivatkozott megjegyzéssel kapcsolatban első sorban a magunk és mieink tájékoztatása és hitbeli tisztánlátása céljából akarunk kissé részletesebben az unitárius gondolkodásra reámutatni, mely a Jézus szellemét a legtisztábban fogja fel s így a kereszténységet kétségtelenül a leghivebben képviseli. Ha azonban alábbi sorainkkal másoknak is szolgálatot teszünk, megnyugvással fog eltölteni.

Bizonyára nem szükséges különösképpen bizo-

nyítani, hogy valamire való unitárius embernek van annyira emelkedett a gondolkodása, hogy másoknak a hitét és vallásos meggyőződését tiszteletben tartja, ha hitbeli felfogásukat és a külső gyakorlatot elfogadni nem is tudja. Az unitárius ember nem fokozza le a jelentőségét és hasznos voltát egyik vallásnak se, nem sajátítja ki kizárólagos módon a hitigazságot a maga számára, gyarló és erőltetett okoskodások alapján nem kisebbit és nem ítél el más hitbeli felfogást, mert a saját hitbeli felfogása lényegéből tudja, hogy „a hit Isten ajándéka” s ezt az ajándékot mindenki a maga értelme szerint hasznosítja. Az unitárius ember minden vallást megbecsül, legyen bármi a neve, de a magáét mindenkiénél igazabbnak, tisztábbnak és haladottabb szelleműnek ismeri. Ha nem így volna, nem beszélhetne meggyőződésről, öntudatról, rendíthetetlen ragaszkodásról s más ilyenekről, legfeljebb ámitaná és szándékosan elzárná magát a vallásos felvilágosodás áldásaitól. Különösen az erdélyi szellem, mely a hit- és lelkiismereti szabadságot kitermelte, évszázadok óta hirdeti, hogy mindenki azt a vallást követheti, amelyiket akarja.

Az unitárius ember abban a felfogásban él, s ezt minden őszintén és elfogulatlanul gondolkozó emberről feltételezi, hogy sem a régi egyházi atyák és a pápák, sem Luther Márton vagy Kálvin János, sem Dávid Ferenc vagy bárki más, akik vallást alapítottak vagy annak kiépítésén dolgoztak, nem voltak tökéletes, csalahatlan emberek. Koruk színvonalához képest a maguk módja szerint tudásuk, bátorságuk, kitartásuk alapján kétségtelenül nagyot alkottak, de mindeniknek az alkotása alá van vetve a fejlődésnek. Mindenik továbbfejlődött, alakult s a fejlődés törvénye alól ezután se lehet kivenni. Befejezett hitfelfogást és vallásrendszert nem hozott létre senki. Változhatatlanságról, tökéletesről nem lehet beszélni. De arról igen, hogy Jézusnak a szellemét melyik felekezet fogja fel a leghelyesebben s terjeszti anélkül, hogy kétséget támasztana vagy lelki elégtelenséget idézne elő.

Ebben a tekintetben az unitárius hitfelfogás felette áll minden más keresztény hitfelfogásnak. A hitfelfogás igazságáról és tisztaságáról gondolkozó unitárius embert nemcsak a születés és nevelés teszi unitáriussá és a Jézus követőjévé, hanem az idők folyamán felekezeti érdekből mesterségesen létrehozott hittételek korlátozása nélkül szabadon fejlődött vallásos meggyőződése első sorban. Ha valaki le tudja rázni magáról az egyoldalú nevelés megtévesztő hatását, ha mentesíteni tudja magát a kevésbé rivelt időkben egyéni meglátás és érdek szerint kifejlesztett hittételek befolyása alól: csak akkor ismerheti fel a Jézus tiszta tanítását s foghatja fel annak valódi szellemét. Mig a hagyomány és felekezeti érdek irányítja a hitbeli gondolkozást s uralkodik a lelkeken, addig Jézusnak tiszta szelleme el van homályosítva s elfogult gondolkodásnak alávetve.

Ha valaki az unitárius hitfelfogást őszintén, sza-

badon, elfogultság nélkül tanulmányozza, boncolgatja és lelki mérlegre teszi, kikerülhetetlenül meg fog győződni, hogy az unitarizmus egészen jézusi alapon áll. Meg fogja érteni, mit jelent Jézusnak az a mondanása, hogy ő nem a törvény eltörlésére, hanem betöltésére jött. Azért jött, azt érezte hivatásának, hogy továbbfejlessze a vallásos gondolkozást, új tartalmat és új jelentőséget adjon a törvénynek. Jézus vallást nem adott; irányt mutatott, az Istenben való hitnek és bizalomnak bizonyágtevője volt, életével és cselekedeteivel követendő példánykép, Isten lényének megismertetője s az emberi méltóság, az ember magasabb rendeltetésének hirdetője s így tovább. Ha tanításait vagyis a keresztény vallás alapját vizsgáljuk, félreérthetetlenül meggyőződhetünk arról, hogy Istent léleknek mondotta, mindeneket teremtő, fenntartó és kormányzó erőnek, amit részekre osztani nem lehet. Lényegében egy és személyében három Istenről nem beszélt. Bünesetről, előreelrendelésről, még a születés előtt üdvösségre vagy kárhozatra való kiválasztásról, életének másokért való feláldozásáról, tehát mások bűneinek elvételéről és hasonló dolgokról tanításaiban nem találunk semmit. Ezeknek egyikét-másikat az egyházak fejei és alapítói, irányítói találták ki valamilyen érdekből. Nem ezeknek elhívésétől vagy elfogadásától függ, hogy keresztény-e valaki vagy nem. Jézus a tanításaiban rejlő igazságért, eszméiért és meggyőződéséért áldozta fel életét, példaadásul minden idők embereinek, hogy miként kell a megismereti igazság és a meggyőződés mellett megállni. Egészen természetes tehát, hogy *kereszténynek lenni annyit jelent, mint a Jézus szellemét elfogadni és abban élni, példáját követni.*

Az unitárius ember ezt teszi, legalább is erre törekszik. Nem veheti el tőle senki azt a jogot, hogy a Jézus követője vagyis keresztény legyen. Nem mutat kellő értelemre és igazi műveltségre, ha valaki másnak a vallását és hitfelfogását azért kisebbiti, hogy azt a látszatot keltse, hogy az övé az igaz.

Az unitárius ember a maga tisztult, de állandó fejlődési lehetőségnek alávetett hitfelfogását szívesen és bátran veti alá bírálatnak. Meg van győződve, hogy annak helyes megismerése hasznos jelent mindenki számára. De az ellen határozottan tiltakozik, hogy bárki is a keresztény nevezetet megtagadja tőle. A keresztény nevezetet, szellemet, hitfelfogást senki sem sajátíthatja ki a maga vagy felekezete számára. Senki sincs felruházva azzal a kizárólagos joggal, hogy ő állapítsa meg, hogy ki a keresztény.

Ahhoz szokva vagyunk, hogy elfogult, türelmetlen, vagy éppen korlátozott gondolkodású emberek egy vagy más tekintetben támadást intéznek az unitáriusok ellen. Az sem az első eset, hogy magasabb emberi gondolkodáshoz és jézusi lélekülethez nem méltó módon lekicsinylésben részesítik a vallást és egyházat. De mi annál inkább ragaszkodunk Jézushoz s mellette, és őszinte meggyőződéssel követjük tanításait. Ő azt mondotta: „Ne féljete azoktól, akik a testet

megölik, mert a lelket meg nem ölhetik". A mi lelkünket, a mi szellemünket sem ölheti meg senki, mert az erőt és életet rejt magában. Nagy vallásalapítónk, Dávid Ferenc szerint pedig: „az igazságot utjában feltartóztatni nem lehet." Minden szabadon gondolkozó ember elismeri, hogy az unitárizmus a vallásos reformáció legmesszebbmenő, legelőrehaladottabb nyilvánulása, mely a keresztény emberiséget a Jézus tiszta szelleméhez vezette vissza és vezeti szüntelenül. Ennek dacára is lehetségesnek tartjuk, hogy némelyek szemében az apostol meghatározása szerint olyan felekezet vagyunk, melynek elfogultságból vagy féltékenységből még mindig sokan ellenmondanak. Az ilyeneknek szól Jézus figyelmeztető kérdése: „Mi dolog, hogy magatoktól is meg nem ítéletek azt, ami igaz?"

Meg vagyunk győződve, hogy amint eljő az idő ismét, amikor az emberek a vallás kérdéseivel komolyabban és alaposabban foglalkoznak, az unitárizmusra mind többen fognak figyelni és annak keresztény szelleme iránt érdeklődni. Amint az emberiség hitbelileg is öntudatosan kezd gondolkodni, amint a szabadabb és tisztultabb vallásos gondolkodásnak szükségét fogja érezni, az unitárius hitelfogás nemcsak rokonszenves lesz sokak előtt, mint ahogy rokonszenves, sőt egyedül igaz ma is más egyházakhoz tartozó sok ember előtt, hanem az egyház számbelileg is nagyon meg fog szaporodni. Amire különben nem törekszünk, mert nem tartjuk a keresztény szellemmel összeegyeztethetőnek olyan propagandát folytatni, ami a felekezeti béke megbontásához vezethet. Nyugodtan bizzuk jövőnket az idő előkészítő erejére és a hitbeli felvilágosodás szellemére.

Annál inkább megütődünk azon, ha keresztény s éppen protestáns egyházi lapban vallási türelmetlenségről, felekezeti lekicsinylésről olvasunk. Védekezünk a tőlünk telhető erővel és módon s felemeljük tiltakozó szavunkat ellene. Szolgálatot akarunk tenni ezáltal a magasabb, a tiszta jézusi kereszténységnek. Magunkra vonatkozólag pedig nem engedjük elvitatni azt, hogy az unitárizmus a reformáció szülötte, mint bármelyik más protestáns felekezet, a reformáció szellemi vívódásai közben a fejlődés természetes útján jött létre s mint annak legfejlettebb terméke, a legtisztább keresztény gondolatot fejezi ki. Értelmes ember előtt nem kell különösebb módon igazolni, hogy a kereszténység amilyen fokozatosan távolodott el időnk folytán a Jézus igazi szellemétől, éppen olyan fokozatosan jutott vissza a reformáció szellemi, lelki fejlődése útján az eredeti jézusi felfogáshoz s talált megállást, megnyugvást az unitárizmusban.

A 16-ik században megindult vallásos reformáció nincs befejezve, szelleme működésben van és kell legyen minden időre, ha az emberiség vallási tekintetben is haladni akar. Eddig legmagasabb pontját az unitárizmusban érte el.

Csodálkozunk kell utólag is azon, hogy a vallási türelmetlenség az unitáriusokkal szemben olyan egyházi lapban jutott szóhoz, melynek egyháza és az unitárius egyház között ellentét nem volt soha, sőt testvéries viszonyról tudunk. Más egyházak részéről elég üdözésben volt része az unitárius egyháznak a századok folyamán, de azt sem tartjuk nyilván. Régi idők féltékenységi szelleme és bántalmi nem befolyásolhatják a mai nemzedéket. Hitünk szerint mindenki csak a saját cselekedeteiért felelős. Apák, ősapák bűnei nem volna helyes számon kérni a fiaktól. Miért kell hát elfogult módon, mesterséges és türelmetlen beállítással ellentétet támasztani ott, ahol nem volt soha. Van ebből valami haszna bármelyik felekezeten vagy egyházi lapnak? Jobban megnyugtattja valaki nyugtalan lelkiismeretét ilyen módon s hiszi, hogy érdemet szerez magának az igazságot megbecsülő emberek előtt? Nem, ez nem keresztény gondolkodás.

Befejezésül röviden utalunk az unitárizmus néhány alaptételére:

Isten lényegében és személyében egy, megoszthatatlan egység, mindeneket teremtő, fenntartó és átható Erő, Atya; Jézus a maga egyszerűségében, természetes mivoltában, alázatosságában és szolgálatkészségében, testvéries gondolkodásával, fennkölt szellemével, eszméiért való bátor önfeláldozásával örök időkre példátadó ember; a szentlélek Istennek ereje, nem Isten, hanem Istennek jóra vezérlő segédleme, amely többé-kevésbé minden emberben munkálkodik; az anyaszentegyház Jézus tanításainak hirdetője, szellemének fenntartója; bűneinket megjavulásunk alapján egyedül Isten bocsáthatja meg; az örökélet bite a földi élet küzdelmei között biztató erő, el nem fogyó ígéret arra nézve, hogy emelkedett gondolkodásunknak, tiszta életünknek és jó cselekedeteinknek a jövő életben meg lesz a jutalma — és így tovább.

Ítélje meg akárki őszintén, hogy az-e a keresztény, aki ilyen alapon áll, az juttatja-e igazán kifejezésre a Jézus szellemét, aki így gondolkodik s cselekedetei ezzel a gondolkozással összhangban vannak, vagy pedig az, aki akár elfogultságból, vagy önhittségből, akár tudatlanságból vagy féltékenységből türelmetlennek látszik s másoknak hitét és vallását mivelte emberhez méltó módon nem becsüli meg?

vj.

Vásároljon az

E L E K E S

k ö n y v é s
p a p i r ű z l e t b e n .

Egyéni felfogás és az unitarizmus.

Nem először foglalkoztat a kérdés, hogy egyéni felfogásom és az unitarizmus mennyiben egyeznek. Erre vonatkozólag legalább halvány vonásokban számot akarok vetni magamnak a nyilvánosság előtt. Mert ha olyan vallásos irányzatnak vagyok a híve és követője, amely hitbeli meggyőződésemmel nincs teljes összhangban, akkor az én vallásos gondolkodásomnak mélyebb gyökerei nem lehetnek a megfelelő hatása sem lehet életemre. Együttal másoknak is alkalmat szeretnék adni arra, hogy magukra nézve ezzel a kérdéssel komolyan foglalkozzanak.

Teszem ezt azért, mert nem egyszer tapasztaltam, hogy sok unitárius ember születéséél fogva az egyházhoz szigorúan ragaszkodik, de a hitbeli felfogással nem sokat törődik. Pedig e nélkül unitáriuságának nagy fogyatkozása van. Unitárius szempontból ugyanis rendkívül fontos, hogy a vallásról való egyéni felfogásunk és az unitárius hitfelfogás teljes mértékben megegyezzen. Különben az unitarizmusnak nem lehetünk hivatott prófétái, meggyőződések hirdetői, amit nemcsak a papoktól, hanem minden értelmes unitárius embertől az unitarizmus jövője érdekében el kell várni.

Egyéni felfogásomra és az unitarizmusra vonatkozólag minél többet foglalkoztam a kérdéssel, annál jobban meggyőződtem arról, hogy reám nézve a kettő között nincs semmi különbség. Ennek a következménye az, hogy nekem, aki legjobb meggyőződésem szerint a legmagasabb vallásos felfogást keresem és a legnemesebb erkölcsi életre töreksem, az unitarizmus a legtisztább és legfelségesebb vallást jelenti. Az egyházi hovatartozás, mely sokszor inkább függ a születéstől, mint a hitbeli meggyőződéstől, nem befolyásolja. A megszokott s nem egyszer csak a felületen mozgó erkölcsstani és társadalmi kérdésekben felüláll. A helyes irányban fejlődő tudományt és művészetet magában foglalja. Szélsőségektől óvakodik. Minden magasabb gondolkozást egyesít magában.

Az unitarizmus minden vonatkozásban a felvilágosodás és haladó szellem kifejezője.

Egyéni szabad vallásos gondolkodásom és a hivatalos hitbeli unitárius felfogás között olyan találkozási pontok vannak, olyan egybevágó megállapítások és célkitűzések ismerhetők fel egyikben is, másikban is, hogy a születés jogán való egyházhoz tartozás semmiképpen sem zavarja a hitbeli meggyőződést. Abban a sokszor márlegre tett őszinte vallásos gondolkodásban élek, hogy nekem sem gyakorlatilag, sem szellemileg egyházi hovatartozás és hitbeli felfogás tekintetében nem kell semmit helyreigazítanom, kihagynom vagy hozzátennem.

Az unitárius vallásos felfogást egyszerűnek és tisztának, igaznak és szépnek ismerem, nemes emberi és lelki megnyilatkozásnak; iránymutatását, célkitű-

zéseit, a lelkekre hatását sem látom másnak. Mint-hogy egyéni vallásos meggyőződésem és az unitarizmus között semmi különbséget nem tudok felfedezni, ezért a vallás lelki étetemnek, gondolkodásomnak, életem céljának részét képezi. Jelentősége egész lényemre érezteti hatását, szépsége csodálatos színben bontakozik ki előttem, ereje átküzdeni segít kétségeken, csalódásokon, bántalmakon. Ugyanakkor csillapítólag hat a napi küzdelmek által felzaklatott szenvedélyekre, megnyugtatólag a vívódásokban elfáradt idegekre. Ezért szívesen, örömmel, lelki vágyódással megyek olyan helyre, ahol „elmarad minden, ami földi” s a lélek ünneplőbe öltözik. A vallásos, lelkületű ember lelki szükségéből jelenik meg pl. a templomban, ahol tiszta gondolatokon, szép eszméken, önzetlen cselekedeteken, nemes törekvéseken elmerengve, legalább egyidőre felejtetheti, ami a külvilágban, az emberek között annyiszor bántja.

Tudom, hogy a vallási igazi lényegét, mélységét, igazságát és szépségét egészen felfogni hiábavaló akarát. Gyarló arra az emberi képesség. De amit felfoghatok belőle, megújítja életemet, növeli lelki erőmet. Hallom figyelmeztető, ébresztő szavát a templom falain kívül; elevenítő, biztató hatását érzem a napi gondok emésztő harcában; világosító szelleme átjárja lényemet a sötét órában, az életküzdelem fárasztó bizonytalanságai között; emelkedett gondolkozása kiemel a porból, a közönséges gondolatok és érzések világából. Egyéni vallásos felfogásom, mint világnézetben, az unitarizmusban jut kifejezésre s jelenik meg a szabadon gondolkozó és önállóan ítélő világ előtt. Méltán lehet csodálkozni, hogy még ma is van olyan ország, amely az unitarizmus széleskörű szabad hirdetését akadályozza, s ha mégis történik valami bátortalan lépés, a hit- és lelkiismereti szabadság ellenére, bünteti.

Az unitarizmusnak Istenről alkotott fogalma Jézus legfelségesebb kijelentésének tökéletes megértése. Az embert nem taszítja szándékosan a bűnbe, nem vonja meg tőle a jóratörekvés, emelkedni tudás lehetőségét, hanem minden gyarlóságával, minden gyöngeségével a tökéletesedés útjára állítja, eszményi célt tűz eleibe, amelyért érdemes küzdeni és áldozatot hozni. Csoda-e, ha a mindezideig ismert vallásos irányzatok legfelségesebb megnyilatkozásának tartom az unitarizmust, amely a legszebb és legelfogadhatóbb elgondolásban juttatja kifejezésre a lelki élet kivánalmait. De ugyanezt a célt egyéni vallásos meggyőződésemtől sem tagadhatom meg. Ezért élek, küzdök és hozok meg minden tőlem telhető áldozatot. Ha nem ez a cél lebegne előttem a legtisztább formában akár hivatalos kötelességem teljesítésében, akár magánéletem törekvéseiben, akkor legfeljebb névszerint volnék az unitáriusok közé sorozható, de nem meggyőződés alapján.

Vallás tekintetében is meggyőződéses, öntudatos unitárius ember vagyok, voltam és akarok lenni mindig. Erre akarok figyelmeztetni, nevelni mindenkít, aki hallgat engem.

Kovács Lajos.

A lelkeszi pálya kivánalmai.

A másik nagy világháború után, az új állami elrendezéssel, az egyházak helyzete is megváltozott. Bizonyos tekintetben megnőtt a hivatásuk, több lett a feladatuk. Átérezte ezt az akkori lelkeszi pályára készülő ifjúság is. A papnevelő intézetben végzett tanulmányaik mellett érdeklődni kezdtek a gyakorlati élet iránt, amely majd hivatásuk teljesítésében vár reájuk. Ezért kérdést intéztek néhány gyakorló lelkeshez, melyben az iránt érdeklődtek, hogy az új helyzetben miféle kivánalmai vannak a lelkeszi pályának gyakorlati és szellemi tekintetben.

A lelkeszek örömmel vették ezt az érdeklődést és siettek tapasztalataikat, erre vonatkozó gondolataikat közölni az ifjúsággal. Az egyik idősebb lelkesz, aki a lelkesz társadalmi magatartására és szellemi képzettségére mindig nagy súlyt fektetett, körülbelől a következőkben adta meg a feleletet:

Aki hivatásérzettel indul a lelkeszi pályán, annak érezni és tudni kell, hogy a lelkeszi pálya „terhes, de gyönyörűség”. Terhes volt mindig arra nézve, aki hivatásszerűleg végezte kötelességét, aki egész lelkét és minden erejét belevitte munkájába, aki az egyház jövőjét, az unitárius gondolkodás magasabb szellemét és kivánalmait nem tévesztette szem elől. Ezután még terhesebb lesz, mert a munkatér kiszélesedett, a feladat megnőtt. De gyönyörűség is a lelkeszi pálya, mert bár anyagi javakkal nem kecsegtet, olyan lelki örömet tartogat az ember számára, melyet nem minden munkakörben lehet megtalálni. A lelkeszi pályának is, mint minden fontos és másokért élő kivatásnak, sok tövise van, mert annak betöltője szélesebb területen élő és munkálkodó, különböző műveltséggel és lelki tulajdonságokkal bíró emberek sokféle megítélésének van kitéve, de a hűséges és buzgó kötelességteljesítésből olyan belső öröm és lelkiismereti nyugalom fejlődik ki, amelyet nem lát senki, csak a hivatását átérző és azt odaadóan betöltő lelkesz érez s a mely az elmaradhatatlan tövisszurásokat feledteti. Ezt a gyönyörűséget szóval kifejezni nem lehet. Érti azt bizonyára minden hivatásának élő ember, de aligha oly mértékben, mint a lelkesz, akinek a maga munkatérletén kivételes helyzete van. Neki az egyházért, a szolgálatért, a hivatásért, hiveinek a javáért kell élnie. Szabad és független ember, de nincs hivatalos órája. A nap minden órájában rendelkezésre kell állania és a gyülekezet érdekét szolgálnia.

De menjünk közelebb a kérdéshez. A lelkeszi pályán első helyen áll a helyes magatartás. Akár falun, akár városban teljesítsen valaki szolgálatot, működésének a sikere főleg attól függ, hogy föllépésével, magatartásával, érintkezési modorával milyen tiszteletet és bizalmat tud maga iránt kelteni. A népszerűség mesterséges keresése éppen úgy meg szokta bosszulni magát, mintahogy fölényes ridegség elhidegíti a hiveket a lelkesztől és sokszor még az egyháztól is. Minél rokonszenvesebb a vezető egyénisége és lekötelező a bánásmódja: annál könnyebb és sikeresebb a munkája. Minél nagyobb személye iránt a bizalom, annál nagyobb tekintélyt kölcsönöz a szava. Minél odaadóbb a munkája és önzetlenebb a törekvése az egyházközség ügyeinek az intézésében, annál könnyebben valósíthatja terveit. S ez körülbelől így van fordítva is. Akadémikuskodó, a kákán is csomót kereső, a legnemesebb szándékot is meggyanusító, a legtisztább elgondolást is sötét szemmel néző ember akad mindenütt. A különböző helyzetekben magát feltaláló és szellemileg is helyét megállani tudó, a társadalmi műveltség kellő színvonalán álló lelkesz úgy az egyszerű hivek, mint a tanultabb és igényesebb egyháztagnak között tiszteletet és általános megbecsülést szerez magának s növeli egyházközségének tekintélyt más felekezetek szemében is. Mert a másfelekezetűek a hivek egyházas buzgóságában, komoly és erkölcsös életfelfogásában is, de különösen az egyházközség fejében, a lelkeszben látja az egyházat és ítéli meg annak értékét.

A lelkesznek önzetlennek kell lennie, aki nem magáért, hanem az egyházközség javáért él és munkálkodik. Egyéni célok, anyagi haszon keresése nem szabad, hogy vezessék. Nem nyomoruságról és nélkülözésről van szó, ami a társadalmi megbecsülést veszélyezteti, hanem az u. n. anyagiasságról, amely igazi hivatásától elvonja s nem egyszer a jellemet

ALAPITVA 1823.

Scherg Vilmos és Társai

R. T.
POSZTÓ ÉS DIVATÁRU GYÁRA

a legfinomabb és leg-
tartósabb uri- és női
divat-zöveteket gyártja.

LERAKATOK:

Brassó, Temesvár, Kolozsvár

is elhomályosítja. A tisztességes megélhetés biztosítása, a társadalom minden rétegében való megjelenhetés feltétele nemcsak kívánatos, hanem elengedhetetlenül szükséges. A vagyonszerzés önző vágya azonban éppen úgy távol kell álljon tőle, mint a fősvénység, szűkkeblőség, szeretetlenség stb.

A tapasztalat azt mutatja, hogy ahol a lelkész önző anyagi célokért küzd, ott rendszeren szenved a hivatás és meggyengül az eszme és hitigazság ereje, közönyösségbe merülnek a hivek, nem lelkesíti semmi őket. Ennek az szokott a következménye lenni, hogy a legszebb templomi szónoklat is üres szavak halmozásával válik s az erkölcsi figyelmeztetések elveszítik erejüket. Aki az egyházközségek történetét valamennyire ismeri, nem egy esetben azt a megfigyelést teheti, hogy ahol a lelkész anyagi javakra törekedett és anyagilag gyarapodott, ott az egyházközség legtöbb esetben anyagilag gyengült, hátramaradt, legalább is nem fejlődött. Mindenütt a legjobb akarat mellett sem haladhat előre, mert kevés a lélekszám, szegények a hivek, nincs jövedelme az egyházközségnek s ha meg is van az áldozatkészség, az épületek és kerítések karbantartása, az adó és egyebek fölemésztik az előteremthető anyagi javakat. De példákra lehet reámutatni, hogy ott sincs haladás, ahol lehetne. Az egyházközség fejlődése nem a lelkész anyagiakban való bővülködésétől függ, hanem a hivek jólététől és a lelkükbe oltott erős egyházas érzéstől, a szervezettségtől és a vele járó jó szellemtől.

A lelkésznek megbízhatónak és tiszta kezűnek kell lenni. Jobban félteni az egyházközség vagyonát és szellemi életét, mint a magáét. Legjobb akarata és legnemesebb törekvése mellett is ki lehet s akárhányszor ki van téve gyanúsításnak. Tisztakezűsége csak egyszer váljék vitássá, odalett a megbízhatósága. A rosszakarat és kétszínűség mindig készen áll arra, hogy a gyengeséget kihasználja, a szunyogból elefántot csináljon, s még a tiszta jellem bemocskolásától sem irtózik. A tiszta és erős jellemről azonban ártalmatlanul pattan vissza minden vád.

A gyakorlati étellel kapcsolatban nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a kívánalmat, hogy a lelkésznek igen-igen nagy türelemmel, erős lélekkel, elnéző és megbocsátó szeretettel kell felruházva lennie. Amint már említettük, a lelkész sok mindennek van kitéve. Egy nagy közvélemény céltáblája. A tudatlanság többet képzel magáról, mint amennyi s szellemi szegénységében irányítani vagy éppen uralkodni akar. A kevésbé tapasztalt ember tapasztalatban hiszi gazdagnak magát s mindent jobban akar tudni, mint aki a dolgokban benne él. A hiúságnak nincs határa s annak ki nem elégítése megbántott önértéket szül, melynek a nyomában irigység, mesterségesen táplált gyűlölet és bosszúérzet jár. Az önhittség mindenben legkiválóbbnak képzei önmagát. Tudásban nincs külön nála. Itélőképességében biztos. Emberismerete nem hasonlítható a

másokéhoz. Szívesen és előszeretettel magyarázza félre a legártatlanabb szavakat, hogy megsértve érezhesse magát. A lelkészt mindenkinek szabad sértegetni és sokan kéjelegnek is vele, de csak egyszer adjon kifejezést a lelkész, hogy ő meg van sértve, akkor felborult a világ. Sokan tökéletesnek hiszik magukat a szeretetben és lépten-nyomon fájó töviszurásokat osztogatnak. Aztán vannak fölényeskedő emberek, akik velők született természetüknél fogva a lelkészt lenézőleg kezelik. S a beteges képzelődés szüleményein át még számtalan tapasztalatot lehetne felsorolni, melyekkel a lelkésznek a gyakorlati életben szembe kell nézni. Tudatában kell legyen ennek a lelkészi pályára készülő ifjuság ma inkább, mint ezelőtt. Csak ismételtük tehát, hogy a lelkésznek nagy türelemmel és nagy emberismerettel, elnéző és megbocsátó szeretettel kell bírnia, hogy a terhes iga gyönyörűséges maradjon számára.

Mindezeket s az ezekhez hasonló, de egészen fel sem sorolható dolgokat figyelembe véve, bizonyára nem túlzás, ha a hivatását átérző lelkész önfeláldozásáról beszélünk és azt meg is kívánjuk tőle. Neki sok mindent fel kell áldozni abból, amit mások életcélnek tekintenek. A mindent meg nem látó és meg nem halló, a bántalmakat feledni tudó és hivatása teljesítésében önfeláldozó lelkész munkája nyomán a hivekben mélyebbé válik az egyházas érzület, önértetesebb lesz a hithez és anyaszentegyházhoz ragaszkodás s anyagilag is erősödik a vezetése alatt álló szervezet; megújul a templom és létesül a felekezeti iskola; biztosítva van a belső emberek megélhetésének a lehetősége; nehéz időben a jelen és a jövő bizonytalansága miatt az egyház munkásainak az ajakán nem hangzik a kétségbeesés szava; az egyházat nem kell az összeroppadás veszedelmétől féltetni, ha nem is tudjuk, hogy meddig tart és mikor mulik el a veszedelem. Annál kevésbé, mert a megértő és jóérzésű, a felvilágosult szellemű és áldozatkész hiveknek a száma sokkal több volt mindig és több ma is, mint akik az ellenkező uton járnak.

Egyikért, mint a másikért kiváló lelkészi karra van szüksége ma és a jövőben az unitárius egyháznak és az unitárius szellemnek.

De van más oldala is a kérdésnek, melyről szintén szólni fogunk.

Lelkész.

Általános Hitelbank R. T. Braşov

fiókok:

TIMIŞOARA
ORADEA

S Z E M L E.

Püspökválasztás.

Utóbbi időben nem érkezett hír arról, hogy a Zsinati Főtanács ülése meglesz-e az április 27-ikére tervezett időben vagy valami okból későbbre marad. Széles körben nyilvánul meg az érdeklődés ez iránt a gyűlés iránt, mert ez tölti be az üresedésben levő főpásztori széket és választ főgondnokokat a Főpásztor mellé méltó munkatársakul a hitbuzgóságukról és erkölcsi magatartásukról előnyösen ismert világi emberek közül. Akár most, akár később történik meg a választás, hisszük, hogy a komoly unitárius gondolkozás, a hagyományos összetartás azokat emeli a diszes egyházi polcra, akik egyéni súlyukkal és megbízhatóságukkal, személyi arravalóságukkal és társadalmi tekintélyükkel igazán méltók arra, akik nem keresik, hanem megérdemlik a kitüntetést, s akikben az egyház jövő békéje biztosítást nyer.

Evangelikus szuperintendens választás

Az Ágostai Hitvallásu Magyar Evangélikus Egyházban a szuperintendensi állás Frint Lajos szuperintendens halála után, közel egy esztendő óta, üresedésben van. Az új szuperintendens megválasztása szintén április 27-ikére van kitűzve.

Bartók Béla

Bartók Béla, a világhírű zongoraművész és zeneköltő az unitárius egyház büszkesége. Ujsághirekből értesülünk arról, hogy betöltötte 60-ik életévét. Bizonyára minden unitárius embernek a szívéből őszintén tör fel a jókívánság, hogy a jó Isten sokáig éltesse az országhatárokon túl, messze földön is jól ismert és nagy megbecsülésnek örvendő kiváló művészt és zeneköltőt, a művészet és zeneirodalom továbbfejlesztésére és unitárius egyházunk díszére.

Megváltozott álláspont.

Amikor a világháborús helyzet alapjaiban rázkódtatt meg az egyházakat s bizonytalanná fette azok jövőjét s alkalmazottaik megélhetését, nem egyszer hallottunk tüzes szónoklatot és olvastunk terjedelmes magyarázatot arról, hogy az egyházaknak saját erejükből kell biztosítaniok fenntartásukat és fizetett alkalmazottaik gondtalan életét, s minden külső segítséget vissza kell utasítani. Az előállott súlyos helyzetet, amelynek terhe különösen a belső emberek családi életére nehezedett s gyermekeik taníttatását veszélyeztette, a tüzes szónok és lelkes magyarázó egyenesen előnyösnek tartotta, mert az őt nem érintette. Azóta álláspontja megváltozott, mert az érdek úgy kívánja. Most már maga jár el az

államnál s nyitogatja az ajtókat, felhasználva a nálánál nagyobb tekintélyeket is, hogy a lelkeszi államsegély rendezést nyerjen, a nyugdíjas belső emberek sorsa elviselhetőbb legyen, az egyháznak okozott károk az állam részéről megtérüljenek stb. Ez mind szép és jó dolog, szükségesnek is látszik, az elismerésnek sem volna szabad elmaradnia érette, ha önzetlenül történnék. A szépséghiba az van, hogy a megváltozott álláspontot az egyéni érdek okozza s nem az őszinteség és mélyen átérzett szükségesség, amely az egyháznak és munkásainak a jólétét önzetlenül szolgálja.

Barátság.

Sokszor kerül az ember hivatása teljesítése és a maga elé tűzött célok valószínűsítése közben olyan helyzetbe, hogy a vele egy uton járó embertársában őszinte érzelmeket vél felfedezni s barátjává szegődik. Ez a barátság a jóhiszeműség alapján lelki kapocsá fejlődik, a közös célokért való küzdelemben mélyebb elhatározássá válik s olykor sokáig, évtizedekig tart. Van, aki bizalmas baráti körben is vágyait eltakarja, állandóan az egyetértő munkát és közös eljárást hangoztatja, de igazi törekvéseiből nem árul el semmit. A lelki barátság elvárhatna némi őszinteséget, vádak és fenyegetések hangos szavai között valami bizonyítékot, de kérdéseket nem támaszt, bizik a barát önzetlenségében. Hosszu idő után aztán jó egy alkalom, midőn az egyéni érdek leplezetlenül előtérbe lépik, amire a barát sohasem számított. Az önzetlenség, mely a tisztalelkű embereket össze szokta kapcsolni és alapja a mindinkább lelkivé fejlődött barátságnak, homályba borul, ködszerűleg szertefoszlik, a barátság kapcsai önkénytelenül megtágnak, a közös munkálkodás lehetősége megszűnik, ellentétes utak tárulnak fel. Egyiken az egyéni érdek indult el a saját érvényesüléséért, az eszközökben nem válogatva, másikon az önzetlenség baladt tovább az erkölcsi tisztaságért, a határozott jellemért, az egyház javáért és a hitigazság előhaladásáért küzdve, a maga számára azonban semmit nem kérve, az ítéletet az elfogulatlan jövőre bízva.

Biztosítást a legelőnyösebben

az **Első Romániai**
Temetést Biztosító
R. T.-nál (ezelőtt G. SZÁVA és A. SZÁVA)

köthet.

Brassó, Weiss Mihály-u. 35

Tájékozatlanság, felületesség.

Az nem lep meg senkit, ha valaki távol él az egyháztól s egyházi ügyekben tájékozatlan. Az azonban méltán kelthet feltűnést minden józanul gondolkozó ember előtt, ha valaki tájékozatlanul úgy szól a dolgokhoz, mintha mindent tudna s tájékozatlansága dacára itélkezik de felületesen; nem létező és hamis adatokat igazaknak tüntet fel. Maga azonban azok igazságában őszintén látszik hinni. Baj ez, mert az egyházi életben a vezetők megbízhatóságát rontja és olyan gyanúsításokra adhat alkalmat, melyeket a lelkekből kitörölni talán sohase lehet, ami a sikeres és építő munkát nagymértékben akadályozza. Tájékozatlanul hozzászólni valamihez és felületesen itélkezni, nem tételezni fel másokról, hogy nekik is van meglátásuk és ítélőképességük, különösképpen természetü és összeférhetetlenségükről ismert embereknek szokott a tulajdonsága lenni. Betegség ez, amely különösen az egyházi életben könnyen okoz bajt és zavart, de nem visz előbbre semmit. Az a férfias dolog, ha a hibákról, azok romboló hatásáról és káros következményeiről félreértheletlenül meggyőződik valaki s megszüntetéséért, kiküszöböléséért minden erejével dolgozik.

Halálozás.

Németh István nyug. lelkész életének 84-ik és özvegyiségének 12-ik évében hosszas gyengélkedés és pár napi súlyos betegség után, február hó 7-én Kolozsvárt elhunyt, amit a lassu postaközlekedés miatt csak most jegyezhetünk fel. Kiválóan képzett, nagytudású lelkész és népszerű szónok volt. Bölönből született és szülői ipari pályára szánták. Tudásvágya és törhetetlen ambíciója visszavitték a gimnáziumba, melyben tanulmányait szerény viszonyok között kiváló eredménnyel végezte. Teológiai tanulmányai befejezése után hosszabb időn át az udvarhelymegyei szép Nyikómentének központi községében, Siménfalván volt lelkész, majd a 90-es évek végén Ferencz József püspök a híres és nagytekintélyű torockói egyházközségbe nevezte ki. Több mint 40 éven át szolgált az Ur szőlőjében hívei nagy megelégedésére és az unitárius név becsületére. Gyermekkel nem áldotta meg Isten, de gyermekeket szinte állandóan nevelt. A Hancz, Németh és Ürmösi családok gyászolják, kikkel a veszteség fájdalmában együtt-érezünk. A temetési szolgálatot Vári Albert teol. tanár és dr. Fikker János teol. dékán végezték. Nyugodjék csendesen.

A biblia megbecsülése.

Az amerikai elnökbeiktatáson az elnök a kezét a bibliára teszi és úgy mondja el az esküt. Azután a bibliából jelmondatot választ s annak iránymutatása mellett és szellemében tartja meg programmbeszédét. Ez az eljárás egy hatalmas nemzet életében a biblia komoly megbecsülését jelenti.

Előfizetési tájékoztató.

Az Unitárius Jövendő előfizetési ára 1940. szeptemberig 100 lej, illetve 4 pengő. 1940. szeptembertől 1941. december végéig 130 lej, illetve 5 pengő. Tisztelettel kérjük olvasóinkat, hogy az előfizetési díjat, az esetleges hátralékkal együtt az alább megnevezettekhez mielőbb megküldeni sziveskedjenek:

Romániában a szerkesztőség címére. A visszatartott erdélyi területeken Hadházy Sándor egyházi pénztáros kezéhez, Kolozsvár, Kossuth Lajos-utca 12 szám alá. A Nagyváradon túli területen az „Unitárius Iratmisszió” vezetője, Ujváry László urhoz Budapest, V., Koháry-u. 4 sz.

Kolozsvárt az előfizetési díjakat Szabó László tanárjelölt szedi be.

Bizalommal kérjük olvasóinkat, hogy kérésünket figyelembe venni s azt mielőbb teljesíteni sziveskedjenek.

A lakásváltozás sürgős bejelentését tisztelettel kérjük.

Biztosítsátok életeteket
és vagyontokat a

Francia Romana

Ált. Bizt. R. T.-nál

Ügynökségek az ország
minden fontosabb városában.

Felvilágosítások a biztosítás minden ágában:

Brassó, Tehénpiac 1.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Braşov, Str. Dr. Babeş 1 sz.

hova a lappal [kapcsolatban minden megkeresés, közlemény és pénzüsszeg küldendő.

Kérjük munkatársainkat, hogy a lapba szánt minden cikket vagy egyéb közleményt a hónap 5-éig sziveskedjenek a szerkesztőségbe juttatni.

Nagy
viszén dr. Leóka Gyula
Leóka, Rom. elnök urhoz
Budapest.
III. Illéris 66/b. Ungaria.